
УДК 336.72

DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/5-78-21>

Ліснічук О. А.

Матвійок Т. О.

Університет державної фіскальної служби України

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті розглянуто сутність понять «бюджетно-податкова політика» та «фіскальна політика», їхній вплив на соціально-економічний розвиток країн. Проведено паралель між даними поняттями, визначено спільне та відмінне у їх трактуванні. Розглянуто інструменти реалізації фіскальної політики, які застосовуються в Україні та зарубіжних країнах, проведено їх порівняння. Окреслено в розрізі інструментів доходи бюджету, податкові надходження, видатки та їхній вплив на розвиток державних фінансів. Проаналізовано вплив бюджетно-податкових інструментів на інвестиційний клімат у країні. Розглянуто систему органів загальної компетенції, котрі долучені до здійснення фіскальної функції держави. Зазначено цілі фіскальної політики залежно від того, в якому стані перебуває економіка країни. Проаналізовано напрями бюджетно-податкової політики, враховуючи макро-, мезо- та мікрорівень.

Ключові слова: бюджетно-податкова політика, фіскальна політика, доходи бюджету, видатки бюджету, система оподаткування, інноваційна діяльність, інвестиційний клімат.

Постановка проблеми. Однією з головних умов соціально-економічного розвитку України та зарубіжних країн є ефективна бюджетно-податкова політика. За допомогою впливу на господарську діяльність і фінанси, а також через бюджетно-перерозподільні процеси формується інвестиційний клімат у країні, створюються умови для реалізації соціально-економічних і політичних функцій держави. Фіскальна політика є одним із найскладніших напрямів державного фінансового регулювання, адже від неї залежить як наповнення державного бюджету, так і добробут громадян, які сплачують податки. Сьогодні з урахуванням різних внутрішніх та зовнішніх чинників та в умовах нестабільної фінансово-економічної ситуації Україна як сучасна європейська держава повинна спрямовувати свою бюджетно-податкову політику на досягнення максимально ефективного

використання інструментів та з огляду на досвід зарубіжних країн.

У цьому контексті потрібно проаналізувати теоретичні засади сутності бюджетно-податкової та фіскальної політики, її інструментів та ефективності цієї системи загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування та реалізації вітчизняної бюджетно-податкової політики займалися Т. Александрюк, Л. Гаврилова, Т. Корягіна, О. Ракул, О. Рускіна, М. Слатвінська, Б. Ярема та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Ураховуючи глобалізаційні процеси та значні коливання економіки як у світовому масштабі, так і в українських реаліях, необхідним залишається визначення напрямів імплементації зарубіжного досвіду у сфері бюджетно-податкової політики на український лад.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження спільних та відмінних рис у трактуванні бюджетно-податкової та фіскальної політик, їхній вплив на економічний розвиток зарубіжних країн та України.

Виклад основного матеріалу. На даному етапі розвитку суспільних відносин, ураховуючи економічну нестабільність України, існує гостра потреба в усуненні структурних дисбалансів функціонування системи державних фінансів. Необхідними є стабілізація швидкого галопуючих фінансових процесів в умовах глобалізації та запровадження змін напрямів реалізації бюджетно-податкової політики шляхом осучаснення механізмів та інструментарію.

Бюджетно-податкова політика є частиною фінансової політики держави. У фінансовій політиці найкраще відображено суспільні інтереси та їх пріоритетність. З одного боку, фінанси опосередковують рух реально створеного валового внутрішнього продукту, а з іншого – вони можуть виступати чинником стимулювання або сповільнення економічного зростання [12, с. 76].

Першість у трактуванні фіскальної політики належить Дж. Кейнсу. У праці «Загальна теорія зайнятості, процента і грошей» він визначив її як «інструмент державного регулювання економіки» і зазначив, що державні видатки здійснюються з державного бюджету, який здебільшого наповнюється податковими надходженнями. Його думка тяжіла до того, що саме посередництвом фіскальної політики держава виконує основні функції щодо регулювання макроекономічних процесів та явищ ринкової економіки [11, с. 57].

Проводячи ототожнення фіскальної політики з бюджетно-податковою часто розглядають останню як систему заходів уряду, які спрямовані на зміни в державних видатках, оподаткуванні та бюджетоутворенні для забезпечення прискореного економічного зростання з повною зайнятістю і стабільними цінами.

Грань між цими двома поняттями дійсно тонка, але вона все ж існує. Якщо розглядати їх із позиції організації процесу управління фінансовими ресурсами держави для виконання її функцій, то фіскальна політика має дещо ширший фрейм виходячи з етимології та семантики цього визначення, оскільки включає ще й соціальний складник. Вплив на останній здійснюється не лише через видатки бюджету, а й через управління позабюджетними цільовими фондами. Останні, будучи позабюджетними та формуючись за рахунок внесків, не є складниками бюджетно-податкової політики, й їх природа – конкретно визначений соціальний напрям витрачання коштів. В умовах, коли позабюджетні фонди є одним із вагомих інструментів перерозподілу фінансових ресурсів та виконання соціальної функції фінансів, вони не можуть залишатися поза увагою фіскальної політики держави. Останнім часом, ураховуючи демографічну ситуацію в країнах, вагомий дефіцит пенсійного фонду, а також частку пенсіонерів, які зайняті на ринку праці, доцільним убагащується дослідження саме фіскальної політики (а не бюджетно-податкової) як базового інструменту регулювання економіки. Застосування цього терміна дасть можливість більш глобально підходити до дослідження впливу фіскальної політики на соціально-економічні процеси в країні [11, с. 58].

Державна фіскальна політика на будь-якому етапі розвитку суспільства відіграє суттєву роль, особливо в умовах економіко-соціальної неста-

більності. Здійснювані в Україні реформи та, як наслідок, соціально-економічні трансформації потребують зміцнення економічної ситуації й підвищення рівня довіри суспільства до урядових рішень і програм та їх підтримки. За цих умов стають надзвичайно актуальними гнучкість державної фіскальної політики щодо зовнішніх чинників та спроможність влади трансформувати та підлаштовувати її з огляду на процеси, які відбуваються всередині країни [9, с. 144].

У незалежній Україні потреба у фіскальній політиці з'явилася наприкінці ХХ ст. під час створення національного економічного простору і, відповідно, власних фінансових ресурсів шляхом формування бюджетної та податкової систем. Здійснення фіскальної політики можливе завдяки концентрації в руках держави значних фінансових ресурсів. У розвинених країнах держава акумулює 40–55% ВВП, що дає змогу формувати ринок товарів і послуг, спрямовувати значні кошти на розвиток інфраструктури, фундаментальних наукових досліджень, соціальну політику, підтримання правопорядку [2, с. 189].

Маючи у своєму розпорядженні достатній обсяг бюджетних коштів, уряд здатний фінансувати громадський порядок, армію, науку й освіту, розвиток інфраструктури, охорону здоров'я, культуру та інші суспільні блага, усе це підвищує економічну активність в країні, допомагає зростати економіці, створює нові робочі місця та в результаті підвищує рівень життя громадян [5].

З огляду на прагнення України до європейської інтеграції, потрібно звернути увагу на зарубіжну традицію фіскальних інструментів та механізмів, що підтвердили свою ефективність на практиці: полегшувати податкове адміністрування та впроваджувати електронну звітність; надавати податкові пільги та податкові кредити для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю; здійснювати податкову підтримку малого бізнесу; створювати інвестиційно привабливе середовище [10, с. 118].

У країнах із розвинутою ринковою економікою в сучасному світі склалися різні моделі державного регулювання. У США, наприклад, в умовах низького обсягу державної власності застосовуються переважно податково-бюджетні методи. Для Західної Європи характерне поєднання значного впливу сектору державного управління на фінансову сферу та інфраструктуру господарства, що супроводжується наявністю високої частки державних витрат у ВВП. В Японії склалася унікальна система взаємодії найбільших корпорацій і державних органів для реалізації стратегічних цілей в економіці за незначних розмірів держсектору і відносно низької частки витрат бюджету у ВВП [3, с. 9].

Головним орієнтиром бюджетно-податкової політики зарубіжних країн є побудова таких відносин із платниками податків, завдяки яким останні будуть своєчасно та в повному обсязі виконувати свої податкові обов'язки. Це, з одного боку, пов'язано з менталітетом громадян інших країн, а з іншого – свідчить про довіру громадян до держави, оскільки в провідних зарубіжних країнах держава хоча й установлює значні податкові ставки, але й надає громадянам значні суспільні блага (заробітна плата, медичне страхування, пенсія тощо). Громадяни більшості зарубіжних країн відчують допомогу держави та розуміють, що кошти, які сплачуються ними у вигляді податків, допомагають державі розвиватися та створювати

валовий внутрішній продукт, що й дає змогу державі надалі здійснювати соціальне забезпечення та соціальний захист населення [7, с. 17].

Для України важливим є не використання загальноприйнятих шаблонів побудови фіскальної політики, а аналіз та вибір тих інструментів чи механізмів, які змогли б у сукупності створити максимально сприятливі умови для розвитку саме українського суспільства. На нашу думку, неможливо відкинути все, що відбувалося в процесі еволюції фінансів, економіки, тому доцільно проаналізувати типи фіскальної політики інших країн.

На підставі світового досвіду виокремлюють три типи фіскальної політики:

- політика максимальних податків (через введення нових податків, високих податкових ставок та зменшення податкових пільг, податкових канікул);
- політика розумних податків (низькі податкові ставки, збільшення податкових пільг);
- політика економічного розвитку (застосування високих податкових ставок, але надання відповідних компенсацій і пільг) [10, с. 119].

Наприклад, у США податкова політика (як інструмент антициклічного регулювання) активно використовується з кінця 30-х років минулого століття. У 50–60-х роках у США склалася доскональна система оподаткування особистих і корпоративних доходів, яка могла виконувати регулюючі функції. Зокрема, у 1963 р. відбулася податкова реформа, яка передбачала поетапне скорочення особистих податків, а також знижувала у середньому на 10% рівень оподаткування корпорацій. Загальна сума зменшення податкових вилучень у 1964–1965 рр. становила близько \$25 млрд. Отже, ця податкова реформа мала позитивний вплив, тому що зниження податків мало значну стимулюючу дію на економіку [1].

Незважаючи на те що сьогодні для більшості країн характерне помірне оподаткування, необхідне для досягнення стабільного економічного росту, сприятливого податкового клімату та розвитку економічної діяльності, питома вага податкових платежів від ВВП здебільшого різниться. Так, від 40% до 50% ВВП становлять податкові відрахування у таких країнах, як Італія, Австрія, Франція, Бельгія, Норвегія, Фінляндія, Нідерланди, Люксембург, Швеція, Данія. Важливою характеристикою є структура податкових систем – розподіл податкових платежів на прямі та непрямі. Наприклад, у США, Японії, Великій Британії та Канаді переважають прямі податки, а у Франції – непрямі [10, с. 120].

Систему органів загальної компетенції, котрі долучені до здійснення фіскальної функції держави, за загальним правилом становлять парламент, глава держави й уряд, у федеративних державах, крім того, – легіслатури та уряди суб'єктів федерації, а в умовах децентралізації – представницькі та виконавчі органи автономних утворень, а також представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування. Провідне місце в системі фіскальних органів загальної компетенції за будь-якої форми державного устрою посідає парламент як єдиний орган усенародного представництва й єдиний законодавчий орган у системі поділу державної влади [8, с. 37].

Головними інструментами бюджетно-податкової політики України є доходи бюджету, обсяги та структура державних видатків і система оподаткування [12, с. 77].

Якщо у Франції, Італії та багатьох інших країнах державний бюджет має форму закону, хоча

й розрахованого на один рік, то у США, Великобританії, Японії та низці інших країн – це фінансова програма, що реалізується через систему окремих законів про асигнування і державні доходи [8, с. 39].

У цілому доходи бюджету як інструмент бюджетно-податкової політики виконують важливу фіскальну та регулюючу функції. Їх відображає спроможність бюджетної системи справляти податки та збори одночасно для наповнення бюджету та регулювання економічних процесів у державі шляхом зміни податкових ставок, бази, пільг та характеру адміністрування. Зокрема, характер застосовуваних податкових пільг може одночасно стимулювати розвиток окремих галузей економіки та занижувати надходження до бюджету. Вибір оптимальної ставки оподаткування за кожним із податків є ключовим для виконання фіскальної функції, регулювання економічної діяльності та перерозподілу фінансових ресурсів у державі [12, с. 78].

У контексті сприяння інноваційній діяльності в зарубіжному досвіді широко використовуються податкові дослідні кредити та коефіцієнти, що зменшують суму витрат на інноваційну діяльність. Країни, для яких необхідність сприяння інноваційній діяльності постала раніше за Україну, не тільки розробили програми стимулювання, а й проводять роботу з удосконалення їхнього інструментарію. Флагманами у стимулюванні інновацій у Європі вважають Францію, яка використовує дослідницькі податкові кредити, та Велику Британію, де традиційно застосовуються спеціальні вирахування з витрат. Важливим, зокрема для українських економічних реалій та тенденцій до бюджетної децентралізації, є досвід канадських податкових програм. Вони передбачають не загальнодержавні бюджетні пільги, а податкові преференції від органів місцевого самоврядування. У світовому досвіді розмір пільг варіює залежно від розміру підприємства та загальної важливості сектору в економіці країни. Тож більші податкові пільги зазвичай надають меншим підприємствам та об'єктам господарювання, що зайняті в пріоритетних секторах економіки [10, с. 122].

Розроблення бюджетно-податкової політики з урахуванням циклічності соціально-економічних процесів, бюджетної збалансованості, запровадження системного оцінювання ступеня досягнення поставлених завдань сприятиме дієвому перетворенню вітчизняної економіки у напрямі інноваційної моделі розвитку [4, с. 66].

Щодо реалій України, то рейтинги міжнародних організацій свідчать про низький рівень інвестиційної привабливості, і одним із чинників є недосконалість законодавства не тільки в інвестиційній сфері, а й у фіскальній політиці та оподаткуванні.

З огляду на поліпшення інвестиційного клімату у світі послуговуються більш-менш незмінним набором інструментів податкової лібералізації: зниження ставок податків, формування неоподатковуваних резервів, інвестиційний податковий кредит, інвестиційна податкова знижка, прискорена амортизація та податкові канікули. Найпоказовішим для застосування в українських реаліях є досвід країн Європи, що не так давно стали членами ЄС та мали проблеми з динамікою економіки [10, с. 117].

У світовій практиці існують тенденції до спрощення системи податкового адміністрування, що

сприяє інвестиціям, яскравим прикладом є країни ОЕСР, Китай, Індія, Бразилія та окремі пострадянські країни.

Практика Великої Британії, де всі підприємства сплачують однакову ставку податку на прибуток, може запропонувати досвід застосування спрощеної податкової звітності без деталізації про діяльність, активи та зобов'язання для малих підприємств, річний дохід яких не перевищує 15 тис фунтів стерлінгів. Також малі підприємства звільняються від сплати податку на прибуток із витрат, що спрямовані на інформаційні та телекомунікаційні технології, а дохід від такої діяльності оподатковується за зниженою ставкою у 20%. Малий бізнес має окремі преференції, зокрема відтермінування погашень заборгованості, система знижок на штрафи за прострочення. Окрім того, підприємства з оборотом до 0,6 млн фунтів стерлінгів сплачують ПДВ один раз на рік. Частково вирішують проблему ліквідності й пільгові умови податків на майно [10, с. 119].

Не менш важливим інструментом фіскальної політики є видатки бюджету. Видатки бюджету беруть участь у формуванні величини фондів споживання та нагромадження в державі, тому вони є важливим напрямом впливу на економічні та соціальні процеси [12, с. 78].

При цьому цілі фіскальної політики можуть бути різними. У короткостроковій перспективі уряд може зосередитися на макроекономічній стабілізації, наприклад збільшувати державні витрати або знижувати податки, щоб стимулювати економіку, що знаходиться в кризовому стані, або скоротивши витрати, або підвищивши рівень податків для боротьби з інфляцією. У довгостроковій перспективі мета може полягати у стимулюванні стійкого зростання або скорочення рівня бідності шляхом розвитку інфраструктури, системи охорони здоров'я, освіти та ін. Неefективна фіскальна політика призводить до кумулятивного зростання бюджетного дефіциту, а за умови відсутності економічного зростання це може спровокувати дефолт держави. Тому можна вважати, що швидке зростання сьогодні державного боргу свідчить про неefективність фіскальної політики в минулому та неприйнятність її у довгостроковій перспективі [5].

Сучасній фіскальній політиці в умовах модернізаційних перетворень фінансової системи притаманна така особливість, як необхідність одночасного вирішення завдань, що важко поєднати. У цьому контексті застосування фіскальних інструментів відповідно до потреб часу може сприяти підвищенню рівня соціально-економічного розвитку країни та конкурентоздатності економіки [11, с. 59].

Тенденції посилення інтенсивності виникнення фінансових криз, сформованих на початку 90-х років, і нині не втратили свого загрозливого впливу, сприяли тому, що більшість розвинутих країн світу активно розпочала розбудовувати системи оцінки і моніторингу стійкості фінансової системи [6, с. 55].

Для отримання максимального ефекту від фіскальної політики необхідним є розгляд її основних напрямів на всіх рівнях: макро-, мезо- та мікрорівні. Щодо першого, то виникає необхідність створення умов оптимального наповнення державного бюджету та стримування інфляційних процесів; забезпечення виконання завдань, що сприятимуть економічному зростанню у регіонах (мезорівень); поліпшення інвестиційного клімату за рахунок упровадження заходів з активізації розвитку бізнесу.

Висновки і пропозиції. Підводячи підсумки дослідження, варто зазначити, що формування дієвої моделі управління державними фінансами, забезпечення бюджетної консолідації та взаємоузгодженість норм бюджетно-податкового законодавства є запорукою стабілізації динаміки соціально-економічного розвитку та забезпечення фінансової безпеки держави.

Трактування понять «бюджетно-податкова політика» та «фіскальна політика» є дещо різними. Якщо мета – досягнення соціально-економічного розвитку, то доцільнішим буде вживання останнього, що дасть можливість більш глобально підійти до даного дослідження. У більшості зарубіжних країн застосовується саме фіскальна політика, яка включає у себе регулювання як бюджетотворюючого складника (найкращим прикладом є оподаткування), так і напрямів використання бюджетних коштів. Ураховуючи державний устрій країн, можна зробити висновок, що органи загальної компетенції регулювання фіскальної політики можуть дещо відрізнитися за структурною побудовою підрозділів, але за функціональним призначенням вони утворені для повного забезпечення виконання покладених на них обов'язків.

Ураховуючи вищесказане, фіскальна політика має бути виваженою та адекватною сучасній економічній ситуації. Інструментальне наповнення фіскальної політики є тотожним у всіх проаналізованих країнах, відмінними є лише способи їх застосування. Для України актуальною залишається імплементація провідного європейського досвіду для гуманізації бюджетно-податкової системи, вдосконалення механізмів бюджетно-податкової політики. Вибрані напрями політики мають сприяти адаптації людей до економічних змін та підвищенню показників якісного використання людського потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт ДФС Міжнародний досвід реформування податкових систем: види податків та електронна звітність. URL : <http://sfs.gov.ua/arkhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/mrdosvid/> (дата звернення: 19.11.2019).
2. Александрюк Т. Фіскальна політика: теоретичні аксіоми та прикладні антитези. *Економічний вісник університету*. 2018. № 36/1. С. 188–200. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/escv_2018_36\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/escv_2018_36(1)_24) (дата звернення: 18.11.2019).
3. Бедринець М.Д. Фінансова політика як інструмент антикризового фінансового регулювання на рівні держави. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2016. № 2. С. 8–20.
4. Гаврилова Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання економіки. *Агросвіт*. 2019. №. 3. С. 62–70.
5. Корягіна Т. Фіскальна політика як інструмент забезпечення національної безпеки держави. *Ефeктивна економіка*. 2018. № 5. URL : http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/38.pdf (дата звернення: 19.11.2019).
6. Лісничук О.А. Інституціональні чинники забезпечення регіонального розвитку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. № 8(36). С. 53–57.
7. Найдено О.С. Обґрунтування цілей податкової політики держави. *Економіка розвитку*. 2018. № 2(86). С. 13–23.
8. Носіков Д.М. Система органів, що здійснюють фіскальну функцію держави: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 37(1). С. 37–42.

9. Ракул О. Щодо трансформації фінансової політики України відповідно до вимог сьогодення. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1. С. 144–148.
10. Рускіна О. Фінансове регулювання: міжнародний досвід та уроки для України. *Наукові записки НаУКМА*. 2017. № 1. С. 116–123.
11. Славінська М.О. Фінансова політика: дискусійність наукових поглядів. *Вісник Черкаського університету*. 2018. № 1. С. 53–61.
12. Ярема Б.П. Бюджетно-податкова політика України та напрями її реалізації. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 2(1). С. 75–80.

References:

1. GFS Official Website International experience in tax system reform: types of taxes and electronic reporting. Available at: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkhiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/mrdoosvid/> (accessed 19 November 2019).
2. Alexandruk T. (2018) Fiskalna polityka: teoretychni aksiomy ta prykladni antyetezy [Fiscal policy: theoretical axioms and applied antithesis]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu* [University Economic Bulletin], no. 36, pp. 188–200. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2018_36\(1\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2018_36(1)_24) (accessed 18 November 2019).
3. Bedrynets M.D. (2016) Finansova polityka yak instrument antykrizovoho finansovoho rehulivannia na rivni derzhavy [Financial policy as a tool for anti-crisis financial regulation at the state level]. *Proceedings of the University of the State Fiscal Service of Ukraine*, no. 2, pp. 8–20.
4. Gavrilova L.V. (2019) Biudzhethna polityka u systemi derzhavnogo rehulivannia ekonomiky [Budget policy in the system of state regulation of the economy]. *Agro-world*, no.3, pp. 62–70.
5. Koryagina T. (2018) Fiskalna polityka yak instrument zabezpechennia natsionalnoi bezpeky derzhavy [Fiscal policy as a tool for national security]. *Electronic scientific professional publication "Effective Economics"*, no. 5. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/38.pdf (accessed 19 November 2019).
6. Lisnichuk O.A. (2018) Instytutsionalni chynnyky zabezpechennia rehionalnoho rozvytku [Institutional factors for regional development]. *Scientific notes of Ostroh Academy National University. Economics series: scientific journal. Ostrog*, no. 8 (36). pp. 53–57.
7. Naydenko A.E. (2018) Obgruntuvannia tsilei podatkovoi polityky derzhavy [Substantiation of the goals of the state tax policy]. *Economics of development*, no. 2 (86). pp. 13–23.
8. Nosikov D.M. (2016) Systema orhaniv, shcho zdiisniuiut fiskalnu funktsiiu derzhavy: teoretyko-pravovyi aspekt [The System of Bodies Exercising the Fiscal Function of the State: Theoretical and Legal Aspects]. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, no.37. pp.37 – 42.
9. Rakul O. (2017) Shchodo transformatsii fiskalnoi polityky Ukrainy vidpovidno do vymoh sohodennia [About the transformation of fiscal policy of Ukraine in accordance with the requirements of today]. *Entrepreneurship, economy and law*, no.1. pp. 144–148.
10. Ruskina O. (2017) Fiskalne rehulivannia: mizhnarodnyi dosvid ta uroky dlia Ukrainy [Fiscal regulation: international experience and lessons for Ukraine]. *NaUKMA Scientific Notes*, no.1. pp. 116–123.
11. Slavinskaya M.O. (2018) Fiskalna polityka: dyskusiiist naukovykh pohliadiv [Fiscal Policy: Discussion of Scientific Views]. *Bulletin of Cherkasy University*, no. 1. pp. 53–61.
12. Yarema B.P. (2016) Biudzhethno-podatкова polityka Ukrainy ta napriamy yii realizatsii [The fiscal policy of Ukraine and the directions of its implementation]. *Bulletin of Khmelnytsky National University*, no. 2 (1). pp. 75–80.

Лисничук О. А.

Матвиюк Т. О.

Университет государственной фискальной службы Украины

БЮДЖЕТНО-НАЛОГОВАЯ ПОЛИТИКА: УКРАИНСКИЕ РЕАЛИИ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Резюме

В статье рассмотрена сущность понятий «бюджетно-налоговая политика» и «фискальная политика», их влияние на социально-экономическое развитие стран. Проведена параллель между данными понятиями, определено общее и отличное в их трактовке. Рассмотрены инструменты реализации фискальной политики, применяемых в Украине и зарубежных странах, проведено их сравнение. Обозначены в разрезе инструментов доходы бюджета, налоговые поступления, расходы и их влияние на развитие государственных финансов. Проанализировано влияние бюджетно-налоговых инструментов на инвестиционный климат в стране. Рассмотрена система органов общей компетенции, которые приобщены к осуществлению фискальной функции государства. Указаны цели фискальной политики в зависимости от того, в каком состоянии находится экономика страны. Проанализированы направления бюджетно-налоговой политики, учитывая макро-, мезо- и микроуровень.

Ключевые слова: бюджетно-налоговая политика, фискальная политика, доходы бюджета, расходы бюджета, система налогообложения, инновационная деятельность, инвестиционный климат.

Lisnichuk Oksana

Matviuk Tatiana

University of the State Fiscal Service of Ukraine

BUDGETARY-TAX POLICY: UKRAINIAN REALITIES AND FOREIGN EXPERIENCE

Summary

In this article deals with the essence of the concepts of «budgetary-tax policy» and «fiscal policy», their influence on the socio-economic development of countries. There is a parallel between these concepts, defined in common and abolished in their interpretation. The fiscal policy is part of the financial policy of the state. The public interest interests and their priority are best reflected in financial policy. The fiscal policy instruments used in Ukraine and foreign countries are examined and compared. Budget instruments, tax revenues, expenditures and their impact on the development of public finances are outlined in terms of instruments. State fiscal policy plays a significant role at any stage of society's development, especially in conditions of economic and social instability. In today's advanced market economies, different models of state regulation have emerged in the modern world. The main guideline of the fiscal policy of foreign countries is to build such relationships with taxpayers, which will allow the latter to fulfill their tax obligations in a timely and full manner. The impact of fiscal instruments on the investment climate in the country is analyzed. Inefficient fiscal policy leads to a cumulative growth of the budget deficit, and in the absence of economic growth, this can provoke a government default. The current fiscal policy in the context of modernization of the financial system has such a peculiarity as the need to simultaneously solve problems that are difficult to combine. In this context, the use of fiscal instruments according to the needs of the time can contribute to improving the socio-economic development of the country and the competitiveness of the economy. The system of general competence bodies involved in the fiscal function of the state is considered. The objectives of fiscal policy are outlined, depending on the state of the country's economy. The directions of fiscal policy have been analyzed taking into account macro, meso and micro levels. Given the above, fiscal policy should be reasonable and adequate to the current economic situation. The fiscal policy instrumentation is identical in all countries analyzed, only the ways in which they are applied are different. Implementation of the leading European experience for the humanization of the fiscal system and improvement of fiscal policy mechanisms remains relevant for Ukraine.

Keywords: fiscal policy, budget revenues, budget expenditures, taxation system, innovation, investment climate.